

IX. Finanční účetnictví

Předložení projektu včetně žádostí o získání finančních prostředků. Vlastní účtování projektu do účetního deníku s ohledem na typ organizace a poskytnutých finančních prostředků, vyúčtování zdrojů projektu.

Zopakuj si pojmy, viz text k finančnímu účetnictví.

ZÁKLADNÍ POJMY FINAČNÍHO ÚČETNICTVÍ

1 Majetek v účetnictví

Pro svou činnost potřebuje každá organizace zejména budovy, pozemky, zásoby materiálu, surovin, peníze. Skladba majetku závisí na poslání podniku a na druhu jeho činnosti.

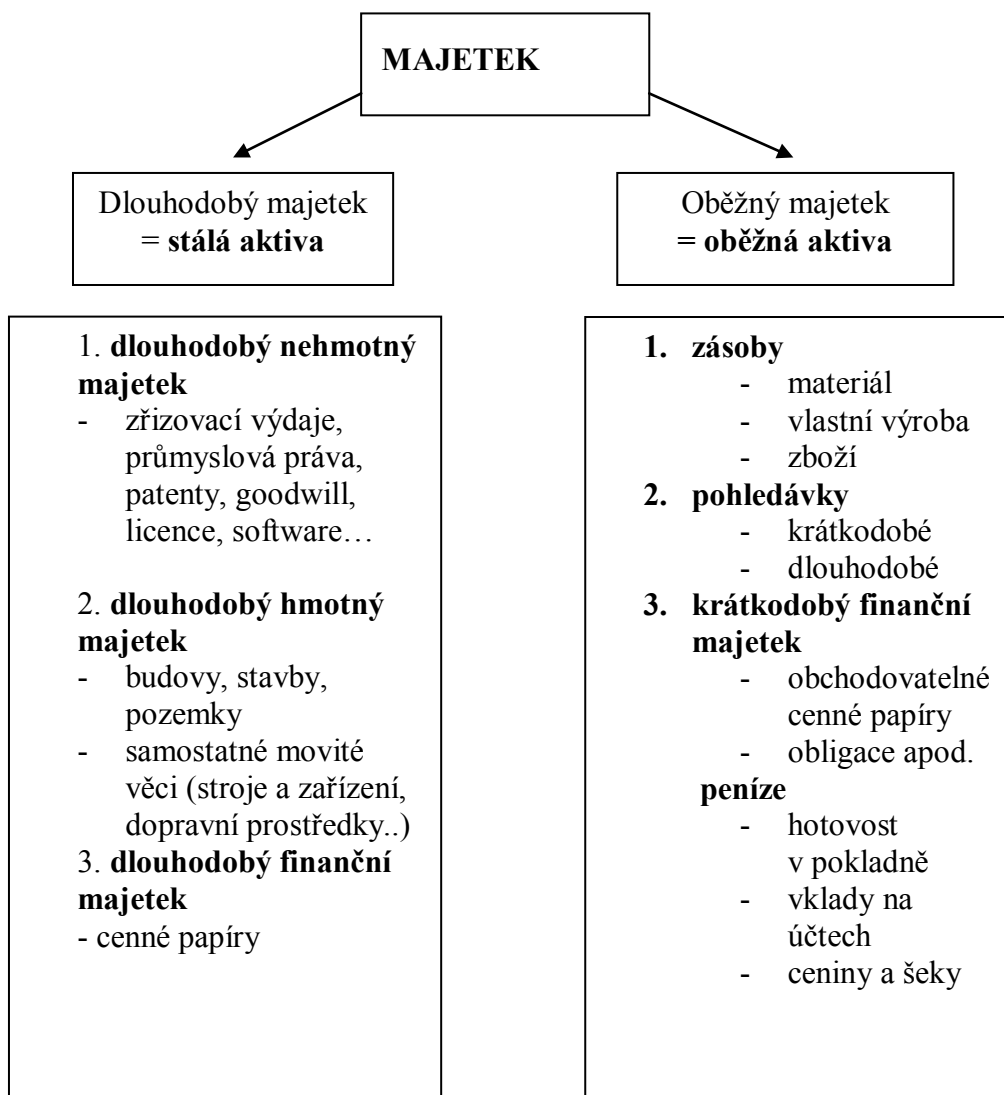
Při činnosti podniku se jednotlivé druhy majetku chovají různě – některé z nich (např. budovy) zachovávají svou původní formu, slouží organizaci dlouhou dobu a postupně se opotřebovávají. Jiné (suroviny, peníze) svou formu mění, spotřebovávají se nebo směňují najednou, přičemž vzniká nový majetek.

Proto majetek v organizaci rozdělujeme na dlouhodobý majetek a na krátkodobý majetek.

Ve stručnosti si nastíníme základní členění majetku v účetnictví, při kterém je klíčem k zařazení do příslušné kategorie doba použitelnosti aktiva, přičemž magickou hranicí je 1 rok.

Dlouhodobý majetek

Tento majetek slouží organizaci delší dobu, postupně se opotřebovávají a přitom si zachovávají svou původní formu (podobu). S jejich postupným opotřebením se snižuje cena, za kterou byly původně pořízeny. Opotřeбенí je pro organizaci nákladem na jeho činnost a přechází do hodnoty výrobků či poskytnuté služby.

Zdroje majetku

V účetní terminologii se zdroje krytí majetku nazývají PASIVA.

Druhý pohled na majetek organizace vycházející z hlediska jeho zdrojů krytí odpovídá na otázku, *čeho nebo za co byl majetek pořízen.*

Zdroje mohou být dvojího druhu:

- a) vlastní zdroje – jsou tvořeny základním kapitálem podniku, fondy a nerozděleným ziskem. Vlastní zdroje vyjadřují tu část podnikového majetku, která majiteli skutečně patří, představuje podíl majitelů podniku na celkových aktivech. Vlastní zdroje byly vloženy při založení podniku nebo vytvořeny hospodářskou činností (ziskem).
- b) cizí zdroje – jsou to všechny dluhy organizace vůči dodavatelům, bance, pracovníkům a dalším věřitelům. Podstatné znaky pojmu dluh lze vymezit jako: „jde o současný závazek podniku, který je výsledkem operací uskutečněných v minulosti, jeho výši lze určit s vysokým stupněm jistoty a vyjádřit v penězích, je známa doba jeho splatnosti a věřitel.“

Závazky jsou v účetnictví členěny podle lhůty splatnosti na dlouhodobé a krátkodobé.

Dlouhodobé závazky mají lhůtu splatnosti sjednanou při jejich vzniku delší než jeden rok, bývají reprezentovány dlouhodobými bankovními úvěry, vydanými dluhopisy, půjčkami.

Krátkodobé závazky mají splatnost při jejich vzniku do jednoho roku, jsou to nejčastěji závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, státnímu rozpočtu.

Na každou položku majetku je možné se dívat ze dvou pohledů – jednak jako na druh majetku (co to je?), jednak z hlediska zdroje pořízení (z čeho bylo pořízeno?)

Náklady

Náklady jsou v peněžní formě vyjádřené účelové vynaložení hospodářských prostředků a práce. Náklady vznikají jako důsledek provádění jednotlivých operací v rámci činnosti organizace.

Náklady představují pro organizace převážně souhrn spotřebovaných prostředků a práce za určité období.

Výnosy

Výnosy jsou peněžním ekvivalentem prodaných výkonů organizace (výrobků, zboží služeb).

Výnosy představují pro hlavně úhradu vynaložených nákladů a zisk.

1 Účetní knihy podvojného účetnictví

Účetní případy musí být prostřednictvím účetních zápisů zachyceny v jednotné evidenci - účetních knihách. V soustavě podvojného účetnictví jsou pro každou účetní jednotku závazné tyto:

- *soustava souhrnných účetních knih (deník, hlavní kniha)*
- *soustava knih analytické evidence (pokladní kniha, mzdové listy, inventární karty dlouhodobého majetku, skladní karty, knihy vydaných a došlých faktur, atd.)*
- *knihy podrozvahových účtů.*

Do **deníku** jsou zapisovány veškeré účetní případy v pořadí, jak nastaly. Každý účetní případ má přiděleno evidenční číslo, poznamenáno datum a účetní doklad, podle něhož se účtuje, následuje slovní charakteristika případu, peněžní částka a předkontace (tj. strany a čísla účtů, na nichž je účetní případ v hlavní knize zaúčtován). V deníku se provádí účetní zápisy z hlediska časového (*chronologicky*) a prokazuje se zapsání všech účetních případů. Zápisy v deníku jsou zpravidla prvním zachycením účetních případů. Účetní doklady, které dokládají účetní případy, se zapisují do deníku ihned, jakmile je máme k dispozici.

Datum	Doklad - Text	Kč	Má dáti	Dal

Hlavní kniha je složena pouze z těch syntetických účtů účtové osnovy, které účetní jednotka využívá k vedení svého účetnictví. Účtová osnova je jen závazným přehledem všech účtů, ale

ne všechny bývají naplněny. Každý účet v hlavní knize má svůj název a číslo, je rozdělen na dvě strany označené Má dáti (MD) a Dal (D). Jednoduché účetní zápisy probíhají vždy na dvou účtech zároveň (princip podvojnosti). V běžných případech dochází ke změně na jednom účtu na straně MD a na druhém na straně D. Účtuje se o stejné peněžní částce. Složené účetní zápisy se vyznačují tím, že dochází k účtování na více syntetických účtech současně. Součet částek na straně MD se opět musí rovnat součtu strany D. Případy na jednotlivých účtech hlavní knihy jsou také řazeny chronologicky.

To znamená, že z hlediska věcného (*systematicky*) jsou účetní zápisy vedeny v hlavní knize. Hlavní kniha zahrnuje všechny syntetické účty, které podnikatelský subjekt používá. Každý syntetický účet je označen číslem a názvem podle účtové osnovy a obsahuje alespoň tyto údaje: počáteční stav účtu ke dni, k němuž se otevírá hlavní kniha, souhrnné obraty strany Má dáti a Dal účtu, nejvýše za kalendářní měsíc, zůstatky účtu ke dni, ke kterému se provádí účetní závěrka.

MD	Pokladna	Dal

Knihy analytických účtů zavádí účetní subjekt podle vlastních potřeb a využívá je k podrobnějšímu rozvedení účetních zápisů hlavní knihy. Peněžní částky v knihách analytické evidence musí odpovídat příslušným souhrnným peněžním částkám na syntetických účtech, k nimž se tato evidence vede.

Zde jsou uvedeny nejznámější typy knih analytické evidence:

- Pokladní kniha,
- Mzdové listy zaměstnanců,
- Inventární karty dlouhodobého majetku,
- Skladní karty,
- Knihy vydaných a došlých faktur.

Analytické účty představují podrobnější třídění aktivních, pasivních, výnosových i nákladových syntetických účtů. Součet stavů na analytických účtech se musí rovnat zůstatku na účtu syntetickém. Vazba analytické evidence na syntetickou evidenci je kontrolována prostřednictvím kontrolních soupisek.

Zákon stanoví možnosti vytváření analytické evidence, a to podle jednotlivých druhů majetku, jeho umístění a hmotně odpovědných osob. Pohledávky lze členit podle dlužníků a závazky dle věřitelů. Z časového hlediska jsou majetek a jeho zdroje krytí rozděleny na krátkodobé a dlouhodobé. Účetní závěrka, sestavování přílohy a zveřejňované údaje vyžadují také specifické nároky na třídění informací poskytovaných účetnictvím. Odděleně se sledují prostředky organizace vedené v různých měnách. Náklady a výnosy jsou rozlišeny na vstupující (ať už částečně nebo zcela) do základu daně a na účty, které v daňovém přiznání nefigurují. Z důvodu správného zúčtování s institucemi sociálního a zdravotního zabezpečení je třeba zajistit i analytickou evidenci podle vztahu příjmů zaměstnanců k jednotlivým

účetním obdobím (např. rozlišit čerpání dovolené a k němu příslušné pojistné z minulého roku). Na základě vlastních potřeb účetní jednotky a požadavků externích uživatelů informací z účetnictví může být zřízen i jiný způsob členění (např. podle hospodářských jednotek uvnitř podniku apod.).

Shrnutí

*Na základě uskutečněné hospodářské operace je vystaven doklad. Tento doklad, aby mohl být považován za **účetní doklad**, musí mít určité náležitosti. Rozeznáváme různá hlediska třídění účetních dokladů, důležitý je také jejich oběh v rámci organizace.*

*Na základě účetního dokladu vznikne účetní případ, který se zaúčtuje do **účetních knih** (deník, hlavní kniha). Pro správnost účtování je také potřeba provádět přezkušování správnosti účetních zápisů, a to formálně a věcně.*

*Zápisy do účetních knih ovlivní stav a pohyb majetku a zdrojů tohoto majetku a hospodaření s majetkem. Aby organizace měla přehled o výši majetku, zdrojů a o svém hospodaření, sestavuje **účetní výkazy** (rozvahu, výkaz zisku a ztráty).*

Otázka: Vysvětlete pojmy: účetní doklad x účetní kniha x účetní výkaz.

2 Rozvaha a výkaz zisku a ztráty

Účetní (finanční) výkazy organizace podávají informaci v peněžním vyjádření o finanční situaci a dosaženém hospodářském výsledku. Charakterizují podnik a jeho činnost s vysokou vypovídací schopností.

Zpravidla se sestavují tyto účetní výkazy:

1. **rozvaha** (bilance) – její základní funkcí je podávat pravidelně informace o finanční situaci podniku, která je určována třemi složkami: majetkem, vlastním jměním a závazky. Proto je rozvaha uspořádána tak, aby bylo možno finanční situaci podniku posoudit, a to ze dvou hledisek – jaký je objem majetku a jak je tento majetek financován.
2. **výkaz zisku a ztráty** (výsledovka) – jejím úkolem je poskytovat účetní informace týkající se výdělkové schopnosti organizace, tj. schopnosti zhodnotit vložený kapitál v daném účetním období. Obsahuje nejen dosažený hospodářský výsledek, ale též složky, které ho vytvářejí.

Obsah účetní závěrky vymezuje zákon o účetnictví a opatření Ministerstva financí, které je zmocněno určit obsahovou náplň a uspořádání údajů účetní závěrky. Tvoří ji:

- rozvaha (bilance)
- výkaz zisku a ztráty
- příloha.

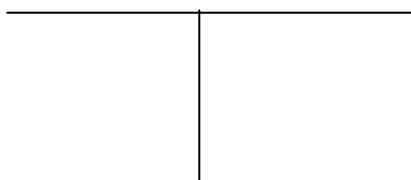
3 Účet – podstata a funkce

Účty jsou v účtových osnovách uspořádány podle ekonomického obsahu do deseti účtových tříd. Každý účet má závazný název a trojmístné číselné označení, kde první číslice udává účtovou třídu, druhá účtovou skupinu a třetí pořadové číslo účtu.

Charakter účtů v účtových třídách je následující:

- účty rozvahové (aktivní, pasivní)
- účty výsledkové (nákladové, výnosové)
- uzávěrkové a podrozvahové účty

číslo a název účtu

levá strana účtu nese označení:	Má dáti	Debetní	Na vrub
pravá strana účtu nese označení:	Dal	Kreditní	Ve prospěch

Aktivní účty se používají k zachycení druhů majetku – aktiv. Na počáteční, zahajovací rozvahu navazují k počátečními zůstatky, které mají vždy na straně Má dáti. Způsob účtování na aktivním účtu – přírůstky aktiv se zachycují na straně Má dáti, úbytky na straně Dal. Součet všech přírůstků bez počátečního zůstatku tvoří obrat strany Má dáti, součet všech úbytků tvoří obrat strany Dal. Konečný zůstatek se vypočte: počáteční zůstatek + obrat Má dáti – obrat Dal = konečný zůstatek

Pasivní účty se zakládají pro sledování stavu a pohybu pasiv (kapitálu, závazků, fondů). Počáteční zůstatky vycházejí ze zahajovací rozvahy, jsou vždy na straně Dal, přírůstky pasiv se účtují na stranu Dal, úbytky na stranu Má dáti. Konečný zůstatek je na straně Dal a vypočte se: počáteční zůstatek + obrat Dal – obrat Má dáti = konečný zůstatek.

Nákladové účty slouží k zachycení postupného narůstání výše nákladů během účetního období. Zakládají se pro různé druhy nákladů podle stupně požadované podrobnosti zjišťovaných informací. Nákladové účty nemají na počátku účetního období zůstatek, účtují se na ně přírůstky nákladů na stranu Má dáti a položky snižující náklady na stranu Dal narůstajícím způsobem až do konce účetního období, do provedení roční účetní uzávěrky.

Výnosové účty slouží k zachycení výnosů, přírůstky výnosů se účtují na stranu Dal, položky snižující výnosy na stranu Má dáti.

Obraty nákladových a výnosových účtů se na konci účetního období při roční účetní uzávěře převádějí na účet zisků a ztrát. Tímto převodem jsou nákladové a výnosové účty vynulovány, do dalšího účetního období vstupují bez počátečních zůstatků.

Procvičování není nikdy dost! Zkuste prosím zpracovat následující příklad:

Účetní jednotka měla k 1. dni účetního období následující **aktiva (majetek) a pasiva (zdroje majetku)**:

Budovy, haly a stavby 3.000.000,-; samostatné movité věci 2.100.000,-; závazky k dodavatelům 50.000,-; pohledávky k odběratelům 35.000,-; pokladna 3.000,-; materiál

360.000,-; závazky k zaměstnancům 28.000,-; bankovní účty 110.000,-; krátkodobé úvěry 70.000,-; vlastní jmění ?.

Během účetního období nastaly následující **účetní případy**:

1. Přišla faktura za materiál 16.000,-
2. Ze skladu vydán materiál 130.000,-
3. Došla faktura za telefon 1.600,-
4. Z účtu bylo vybráno na mzdy 28.000,-
5. Dlužné mzdy vyplaceny zaměstnancům
6. Vydaná faktura za provedené služby zákazníkovi 180.000,-
7. Nákup kancelářských potřeb za hotové 145,-
8. Přiznané mzdy zaměstnancům 30.000,-

Úkoly:

- sestavte počáteční rozvahu,
- otevřete účty a zaúčtujte jednotlivé případy,
- uzavřete účtu a sestavte konečnou rozvahu a výkaz zisku a ztráty.

Úkol:

Vaším úkolem je zaúčtovat realizaci vašeho projektu do **účetního deníku**:

číslo úč. případu (datum)	účetní doklad	text účetního případu	Kč	MD	Dal	středisko	zdroj

Směrná účtová osnova

Příloha k Vyhlášce č. 504/2002 Sb., pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání

Účtová třída 0 - Dlouhodobý majetek

- 01 - Dlouhodobý nehmotný majetek
- 02 - Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný
- 03 - Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný
- 04 - Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek, pořizovaný dlouhodobý finanční majetek
- 05 - Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
- 06 - Dlouhodobý finanční majetek
- 07 - Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku
- 08 - Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku

Účtová třída 1 – Zásoby

- 11 - Materiál
- 12 - Zásoby vlastní výroby
- 13 - Zboží

Účtová třída 2 - Finanční účty

- 21 - Peníze
- 22 – Účty v bankách
- 23 – Krátkodobé bankovní úvěry
- 24 – Jiné krátkodobé finanční výpomoci
- 25 - Krátkodobý finanční majetek
- 26 – Převody mezi finančními účty

Účtová třída 3 - Zúčtovací vztahy

- 31 - Pohledávky
- 32 - Závazky
- 33 - Zúčtování se zaměstnanci a institucemi
- 34 - Zúčtování daní, dotací a ostatní zúčtování
- 35 - Pohledávky za sdružením
- 36 - Závazky ke sdružením a závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a vkladů
- 37 - Jiné pohledávky a závazky
- 38 - Přejícné účty aktiv a pasiv
- 39 - Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

Účtová třída 4 – volná

Účtová třída 5 – Náklady

50 - Spotřebované nákupy

51 - Služby

52 - Osobní náklady

53 - Daně a poplatky

54 - Ostatní náklady

55 - Odpisy, prodaný majetek, tvorba rezerv a opravných položek

58 – Poskytnuté příspěvky

59 - Daň z příjmů

Účtová třída 6 – Výnosy

60 - Tržby za vlastní výkony a za zboží

61 - Změny stavu vnitroorganizačních zásob

62 - Aktivace

64 - Ostatní výnosy

65 - Tržby z prodeje majetku, zúčtování rezerv a opravných položek

68 – Přijaté příspěvky

69 - Provozní dotace

Účtová třída 7 a 8

Účetní jednotky použijí účtové třídy 7 a 8 podle vnitřního předpisu.

Účtová třída 9 – Vlastní jmění, fondy, výsledek hospodaření, rezervy, dlouhodobé úvěry a půjčky, závěrkové a podrozvahové účty

90 – Vlastní jmění

91 - Fondy

92 – Oceňovací rozdíly

93 - Výsledek hospodaření

94 – Rezervy

95 - Dlouhodobé bankovní úvěry a závazky

96 - Závěrkové účty

97 - 99 - Podrozvahové účty